

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Scheiding van kerk en emeritaat?

Onze oude predikant is al jaren met emeritaat. Maar hij blijft rechtens die-naar des woords. Hij geniet van zijn ambtsrust en als het even kan preekt hij nog vrolijk rond. De kerk onderhoudt hem op gepaste wijze. Daar betalen we jaarlijks een mooi bedrag per ziel voor aan de VSE. Dat is zo ongeveer het rustieke beeld, dat veel kerkleden van hun rustende dominees zullen hebben. En dat geldt evenzeer voor arbeidsongeschikte predikanten. Toch verandert het beeld. Geleidelijk ontstaat er een scheiding tussen de kerkelijke zorgplicht en emeritering.

J. Westert ■

In dit nummer

Kerkelijk leven - J. Westert
Scheiding van kerk en emeritaat? 761

Meditatief - H. Drost
Sprekende liefde 765

Wandelen met God - B. Luiten
De zonde achter de zonde 766

Aan de Broederweg - G. Kwakkel
Een goed rapport 768

In memoriam dr. W.G. de Vries
(1926-2006) - B. Kamphuis 772

Opvoeding en onderwijs - J.J.D. Baas
Ruimte en grenzen in de puberteit 773

Persberichten

Ambtsrust is een ander woord voor emeritaat. Als we vandaag een ander woord voor emeritaat moeten bedenken, zeggen we: “de dominee gaat met pensioen.” Maar in het land van de kerken en kerkelijke regels past die term niet zo goed. Dus spreken we over emeritaat. De meeste mensen denken daarbij aan een dominee, die gestopt is met werken. Maar die vlag dekt de lading net niet helemaal. Vandaar dat het woord ‘ambtsrust’ misschien net iets meer betekenis heeft. Het ambt van de predikant geldt voor het leven. Op een zeker moment gaat de dominee met emeritaat wegens leeftijd of wegens ziekte/arbeidsongeschiktheid. Hij rust van zijn ambt, maar het ambt wordt hem niet ontnomen. De predikant kan bepaalde onderdelen van zijn ambtstaak ook blijven uitoefenen. Dat is zo ongeveer de strekking en de bedoeling van ons kerkordelijk denken. Emeritaat stelt je dus in staat om te stoppen met werken en gelijktijdig door te gaan met de ambtsuitoefening. Als kerklid ondervind je daar zo en nu dan de gevolgen

van. Ik weet nog dat ik als kind zuchtte, als die 'dominee over datum' bij ons weer de kansel opstompele. Hij kwam boven, preekte anderhalf uur, kon het eind niet vinden en ik begreep er niets meer van. Nu zou ik zeggen: "Niet meer doen dominee, stop nu het nog kan. Geniet van uw ambtsrust!" Zulke situaties zijn niet goed. De kerkenraad van de emeritus zou er voor moeten waken of met wijsheid moeten ingrijpen, indien hun emeritus niet in eigen wijsheid besluit zichzelf tijdig een halt toe te roepen. Waarom vertel ik dit verhaal? Omdat er uit blijkt, dat veel dominees daarmee laten merken, hoezeer zij hechten aan het levenslange ambt en vooral aan hun 'preekbevoegdheid'. En er is ook niemand die, op het moment van emeritering, zich de vraag stelt of dat wel normaal is. Als een predikant 65 jaar wordt, wordt het besluit tot emeritering wegens leeftijd als vanzelfsprekend genomen. De classis keurt het besluit goed en emeritaat wegens leeftijd is geregeld. De uitkering wordt volgens de reglementen van de VSE in orde gemaakt. Dan heeft ook meteen het gepaste onderhoud vorm gekregen.

Verzakelijk

Het emeritaat is ook verzakelijk. Het is vooral op een pensioenvoorziening gaan lijken met rechten en plichten. De VSE regelt dat tegenwoordig met de kerk strak zakelijk en sterk juridisch. Maar geleidelijk voltrekt er zich echter ook een principiële verandering. In de kerken bestaat voor die verandering weinig oog. Deze doet zich vooral voor bij emeritering wegens arbeidsongeschiktheid. De kerken mochten wel wat beter op die principiële betekenis van emeritaat en zorgplicht acht geven. Alles komt op synodetafels terecht, behalve het fonds, dat de kerken het meeste geld kost. Dit financiële aspect is overigens niet eens het belangrijkste. Noodgedwongen heeft de VSE de laatste jaren een strakker regime geïntroduceerd, want net als in de samenleving zijn ook kerken en predikanten calculerend geworden. Een besluit van een kerk met goedkeuring van

veel dominees hechten zeer aan het levenslange ambt

de classis om te emeriteren is zo genomen. De uitkeringslast is toch voor de VSE. Deze instantie moet de financiële verplichtingen van het emeritaat regelen zonder dat de VSE zelf invloed had op de condities, waaronder een emeriteringsbesluit werd genomen. Het leidt tot afwentelinggedrag. Terecht is dat veranderd. De VSE verstrekt nu slechts een uitkering aan de kerk voor een emeritus, indien wordt voldaan aan de criteria voor uitkering. Zo heeft de VSE zich ingedekt tegen al te gemakkelijke aanvragen. Met name in geval van ziekte en

arbeidsongeschiktheid missen deze nieuwe regels hun effect niet. Een kerkenraad kan formeel nog wel, maar materieel nauwelijks meer autonoom beslissen dat een dominee met (vervroegd) emeritaat gaat. Als de kerk bewust andere, eigen ruimere, regels wil hanteren, moet zij de emeritaatuitkering ook voor eigen rekening nemen. Dat is meestal net niet de bedoeling. Dus geldt de regel: wie betaalt, bepaalt. Emeritering wordt een formele beslissing. De kerkrechtelijke zorgplicht is geregeld via de VSE en daarmee afgerond. Deze instantie heeft inmiddels ook de verzuimbegeleiding bij ziekte ter hand genomen. Bovendien pleegt zij een inspanning om afgekeurde emeriti te herkeuren voor passende arbeid. De zorgplicht van kerkenraad wordt daarmee aanzienlijk verlicht. En zie daar: er ontstaat geleidelijk een scheiding van kerk en emeritaat.

Werk zoeken

Uiteraard ontstaan er dan nieuwe vraagstukken. Wat gebeurt er als de VSE na herkeuring een dominee geschikt acht voor passende arbeid? Moet hij dan zijn taak in de eigen gemeente waar hij als emeritus aan verbonden is, weer oppakken? Grote kans dat hij daar inmiddels een andere collega aantreft. Bovendien betekent herkeuring en arbeidsgeschiedt verklaren, dat de VSE geen of minder uitkering ten behoeve van de predikant verstrekt. De dominee moet gewoon op zoek naar werk om in zijn levensonderhoud te voorzien. Stel dat het lukt: de predikant vindt een baan in het bedrijfsleven. Is hij dan nog steeds emeritus van zijn gemeente? Of geeft hij daarmee het ambt op? Bij veel herkeurde predikanten ligt dat gevoelig. Bovendien voorziet ons kerkrecht met het ambt voor het leven daar niet echt in.

De weg, die de VSE is ingeslagen is m.i. onontkoombaar en bovendien lovenswaardig waar het gaat om vroegtijdige preventie om arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Gelijktijdig ontstaat er een nieuw vraagstuk: Wie beslist er nu echt over het emeritaat? Materieel is dat in de feitelijke uitwerking de VSE. Formeel nog steeds de kerkenraad met instemming van de classis. Indien de VSE de beslissing tot emeritaat wegens ziekte niet overneemt, kan de kerk onder goedkeuring van de classis nog steeds haar besluit tot emeritering handhaven. De consequentie is echter, dat zij in dat geval zelf de zorgplicht voor de emeritus heeft te dragen.

Dominee Pastoor

Interessanter is echter de vraag hoe het andersom uitwerkt. Een voorbeeld:

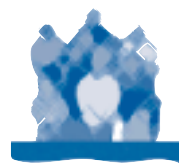
Dominee Pastoor in Mariaparochie liep vijf jaar geleden tegen zijn eigen lamp. Met een burn-out werd hij volledig afgekeurd. Maar nu - vijf jaar later - is hij weer redelijk in staat om te werken. Hij preekt weer regelmatig. Hij doet

wat catechese. Hij begeleidt reisgezelschappen naar Israel. Zo klust hij iets bij. Zijn inkomsten worden aangevuld en de VSE geniet er van mee, omdat 70 procent van de inkomsten worden verrekend. Bij een herkeuring wordt Pastoor voor 50% passende arbeid goedgekeurd. De uitkering wordt verlaagd, maar Pastoor heeft alleen maar incidentele klussen. Hij kan niet terug naar zijn gemeente en zijn inkomen is door het VSE-besluit drastisch bijgesteld. Hij blijft echter emerituspredikant van de gemeente van Mariaparochie. Uiteraard valt er op het VSE besluit wel iets af te dingen. Ds. Pastoor en zijn kerkenraad maken bezwaar. Maar wat daar ook van komt; de toon is gezet. Er moet iets gebeuren met Pastoor. De kerkenraad zou een ander emeritaatbesluit moeten nemen en hem voor 50% beroepbaar moeten stellen. Of moet de kerk hem gewoon voor 50% weer als predikant in de eigen gemeente te werk stellen? Pastoor kan ook voor 50% ander werk zoeken. Op grond van zijn 50% emeritaat houdt hij in ieder geval nog het ambt en kan blijven preken. De VSE-besluitvorming zorgt principieel voor een lastig punt op tafels van kerkenraad en classis. Want uiteindelijk ligt de zorgplicht voor deze 'ambtsdrager voor het leven' bij de kerk. De VSE handelt als orgaan van uitkeringen eigenstandig en probeert het recht op een uitkering, waar geen grond voor bestaat, zoveel mogelijk in te dammen. Het kan nog iets steviger. Pastoor wordt gewoon voor 100% arbeidsgeschikt verklaard. De VSE stopt met de uitkering. Echter: de kerk heeft nog steeds een geëmeriteerde dominee Pastoor, want dat besluit is niet herroepen. Dus is er een zorgplicht en dient de kerk er voor te zorgen, dat hij weer zijn ambtelijke taak in zijn gemeente kan hervatten, of dat hij beroepbaar wordt gesteld. Of nog anders: op grond van zijn arbeidsgeschiktheidsverklaring voor passend werk besluit de kerkenraad en classis, dat Pastoor veel kan, behalve het vervullen van het predikantsambt. Dat heeft tot gevolg, dat de predikant moet worden losgemaakt van het ambt met als gevolg, dat hij geen "preekbevoegdheid" overhoudt. Sowieso moet hij dan op zoek naar werk buiten de kerk.

In de armen van de kerk

Wat betekenen deze situaties nu eigenlijk voor de zorgplicht? In de samenleving ontvangt een weer arbeidsgeschikt verklaarde eerst nog enige tijd een werkloosheidsuitkering en daarna bijstand. Bovendien is er een reïntegratietraject beschikbaar. De zorgplicht van de kerk vereist minimaal, dat er eerst nog een tijdlang wachtgeld wordt geregeld, die dominee Pastoor de gelegenheid geeft om toe te groeien naar een nieuwe levensfase. Werknemers wordt de mogelijkheid geboden om zich collectief aanvullend te verzekeren tegen inkomensderving als gevolg van een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Ook dat is een nog niet ontgonnen gebied op het kerkelijk erf.

De echte vraag blijft echter: "Wat is de status van deze ex-arbeidsongeschikte predikant? Behoudt hij als emeritus zijn ambt?" Ik zeg "ja". Zolang de kerkenraad onder goedkeuring van de classis het besluit niet herroept, blijft dat zo. En als deze emeritus, dominee Pastoor, een baan aanneemt, die hem in zijn onder-

er ontstaat geleidelijk een scheiding van kerk en emeritaat

houd doet voorzien, is dat prima. Deze omstandigheid verandert niets aan het aan feit, dat hij emerituspredikant is van Mariaparochie. Hooguit verlicht hij met zijn baan de zorgplicht van zijn gemeente aanzienlijk. Noodzakelijkerwijs is de VSE meer eigen beleid gaan voeren met als doel te voorkomen dat er teveel een beroep op de emeritaatvoorziening wordt gedaan. De kerken hebben dat geaccepteerd. Vooral vanuit het oogpunt, dat deze voorziening zonder ingrijpen te kostbaar zou worden, hebben zij daarin toegestemd. Nu worden zij met de andere zijde geconfronteerd. De VSE stuurt predikanten terug in de armen van hun kerk, maar kerkelijk is er geen beleid. Dat wordt wel tijd, want er heeft zich een scheiding tussen kerk en emeritering voltrokken, die niet ongestraft voortgezet kan worden. Naar mijn mening moeten we toe naar een situatie met twee soorten emeritering: *emeritaat met en emeritaat zonder uitkering*. Ik kan mij voorstellen, dat een arbeidsgeschikte predikant wel werk kan doen, maar niet weer als predikant in een gemeente aan de slag moet. Laat hem zijn status van emeritus behouden. Het biedt de mogelijkheid om te blijven preken en de sacramenten te bedienen.

Maatwerk in emeritaat

En als ook dat niet kan of goed zou zijn, dan moeten we leren beperkingen op te leggen aan emeriti. Dat geldt dan ook voor die oude dominee, waarvoor het eigenlijk onverantwoord is geworden, dat hij zijn ambtsrust opheft door te gaan preken, terwijl hij niet meer kan. Ik denk, dat kerken rond emeritaat meer varianten en variabelen in het beleid moeten inbouwen. Ook op dit punt moeten kerken maatwerk gaan leveren.

We laten het nu over aan de VSE. Die beoordeelt maar één aspect. Dat neemt niet weg dat de kerkelijke zorgplicht blijft bestaan en meer moet betekenen dan het jaarlijkse koffiebezoek bij de oud-dominee.

Er zijn meer vragen te stellen. We discussiëren in dit land binnenkort over de verhoging van de AOW-leeftijd. Wat betekent, dat voor de predikant? Besluit dan de VSE, dat een kerk eerst een predikant met emeritaat kan laten gaan op bijvoorbeeld 67-jarige leeftijd, of doen de kerken dat? Elders kennen we flexibel pensioen en streven we naar een ouderenbeleid, waarbij

weer langer wordt doorgewerkt, maar minder belastend, of in een andere functie. Deeltijdpensioen is in opkomst. Kerkelijk Nederland stelt zich die vragen niet, maar uit het oogpunt van goed ouderenbeleid is het nodig die vragen onder ogen te zien. En zeker, als er minder

Het vraagstuk van emeritering wordt zo op het bord van de VSE gelegd. Maar het vraagstuk is net iets te principiële om er zo eenvoudig van af te komen. Dus moet het terug op de kerkelijke tafel. Bij voorkeur met enige snelheid, opdat niet eerst een predikant zich langs de weg van beroep tot de 'hoogste kerkelijke tafel' heeft moeten wenden om helderheid te krijgen over de reikwijdte van de kerkelijke zorgplicht.

zorgplicht gaat verder dan een jaarlijks bezoekje aan de emeritus

nieuwkomers zijn, is het nuttig te zorgen voor een goede zorg voor ouderen. De scheiding van kerk en emeritaat leek gunstig voor kerken.

Jan Westert is directeur van het Menso Alting College te Groningen en Amersfoort. Hij is voorzitter van de Raad van Toezicht VSE. Deze bijdrage is op persoonlijke titel geschreven. Reacties: J.Westert@planet.nl

PERSBERICHTEN

NBG lanceert elektronische variant Bijschrijfbijbel

MijnBijbel is unieke mogelijkheid voor bijbellezers en bijbelstudie

Haarlem, augustus 2006 - Sinds kort is er een elektronische variant van de Bijschrijfbijbel beschikbaar onder de naam MijnBijbel. Via www.mybible.nl (het url adres bestaat uit de Engelse vertaling van het woord MijnBijbel) is het nu mogelijk een bijbel met eigen opmerkingen en favoriete bijbelteksten te lezen en bij te houden.

Op MijnBijbel is *De Nieuwe Bijbelvertaling* weergegeven. Om van alle persoonlijke opties binnen MijnBijbel gebruik te maken moet men zich op www.mybible.nl aanmelden. Na aanmelding worden er inloggegevens toegestuurd en krijgt men toegang tot de eigen Bijschrijfbijbel. MijnBijbel kan, indien gewenst, ook gedeeld worden met meerdere mensen, bijvoorbeeld een gezamenlijke bijbelstudiegroep.

De website is een samenwerkingsproject tussen het NBG en Steven Voorn van Flaire. Steven Voorn ontving in 2005 een eervolle vermelding voor zijn inzending bij de **Rainbow Bible Award**, de internet ontwerpwedstrijd van het NBG. De techniek die hij voor zijn site ontwikkelde, is in opdracht van het NBG verder ingezet voor de elektronische versie van de Bijschrijfbijbel. Er zijn plannen om in de toekomst een functionaliteit te ontwikkelen die het mogelijk maakt Bijbelteksten aan elkaar te verzenden.

De **Rainbow Bible Award** is de prijs die wordt uitgereikt aan de beste nieuwe Bijbelwebsite. Ook dit jaar wordt de Rainbow Bible Award uitgereikt. **Deelnemers kunnen tot 15 september a.s. websites inzenden.**

Zendtijd voor kerken

Kerkdienst vanuit de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt op Terschelling via Radio 747 op zondag 27 augustus 2006, 17.02 uur.

Voorganger ds. Johan van der Hoeven (predikant in Harlingen) preekt over het thema 'Op reis naar Gods nieuwe wereld'. De Amsterdamse band 'Gitja' met gitaar, basgitaar, viool, piano en zang, begeleidt de samenzang in deze dienst.

Na afloop van de uitzending is er gelegenheid om met leden van de gemeente op Terschelling na te praten via 035-6727373. Op hetzelfde nummer is de tekst van de preek verkrijgbaar, of bij Stichting Zendtijd voor Kerken, Postbus 94, 1200 AB Hilversum. Op dit adres zijn ook geluidscassettes en CD's te bestellen. Voor meer info, zie www.zvk.nl.

Advertentie

Landelijke gebedssamenkomst Gereformeerd Appèl

2 september 2006

Thema
"De tijd dringt!"

Voorgangers:
ds. C.T. de Groot,
prof. dr. B. Kamphuis,
drs. J. van Mulligen
Muzikale leiding: Peter Sneep

Programma:
19.00 uur, sing-in;
pauze; 20.00 uur,
gebedssamenkomst

Plaats:
kerkgebouw De Lichtkring,
Laan naar Emiclaer 1,
Amersfoort

Info:
www.gereformeerdappel.nl
of tel.
015 - 25 65 015

Sprekende liefde

Gods opvoeding (2)

Waarom zeggen ouders dat hun kinderen op tijd thuis moeten zijn op zaterdagavond? Pesterijtje? Gunnen ze hun kind geen plezierijtje? Zitten ze hen altijd dwars? Zo voelt dat vaak voor de lieverdjes, maar daar gaat het niet om. Als ouders zeggen dat hun kinderen op een bepaalde tijd thuis moeten zijn, gaat het om hun veiligheid. In de kroegen wordt het er niet veiliger op als het laat wordt. Het gaat gelovige ouders vooral ook om het geloofsleven van hun kind. Als je de halve nacht in de wereld doorbrengt, hoor je geen woord meer in de kerk. Het gaat er in de opvoeding om dat je leert leven als kind van God. En dan vallen er wel eens stevige woorden...

H. Drost ■

Dat gebeurt ook in de opvoeding door God. De tekst uit Spreuken 3 over Gods opvoeding komt in het Nieuwe Testament een paar keer terug. Het gaat dan over opvoeding via het Woord dat God spreekt (in de Bijbel). God voedt ons ook op door de dingen die Hij in ons leven laat gebeuren. Dat is Zijn Vaderhand in de dingen die gebeuren.

Dat God ons via Zijn Woord opvoedt, komt terug in Openbaring. Dan is de Here Jezus aan het Woord. Mooi is dat: wat de Bijbel over God zegt, geldt ook van Jezus. Hij en de Vader zijn één. En de Zoon van God haalt Spreuken 3 aan als Hij de gemeente stevig aanspreekt.

De kerk in Laodicea had het probleem wat ook in onze kerken volop speelt. De mensen in Laodicea waren rijk. Ze konden zichzelf wel redden. Ze hadden het goed. Ze zaten zondags weltevreden in de kerk van Christus. Maar: ze hadden Jezus niet echt nodig.

Hoe bereik je nu zulke welvaartschristenen? Christus spreekt harde taal. Ze denken dat ze rijk zijn, maar zijn arm – zonder Hem. Ze lopen in mooie kleren, maar zijn naakt voor God – zonder echt geloof. En waarom corrigeert Christus dat zo heftig? Omdat wie in de rijkdom langs Hem heen leeft, omkomt. Wie Hem niet echt nodig heeft, gaat verloren. Christus schrijft aan de gemeente van Laodicea:

“Iedereen die ik liefheb wijs ik terecht en bestraf ik”.¹

Deze woorden komen uit Spreuken 3. De liefde spreekt harde woorden. Hoe reageer je op Jezus’

spreken? We hebben het al zo vaak gehoord. Komt Zijn liefde nog door, ook als Hij de vinger bij je eigenwijsheid legt? Laat je je trots los? Breek je met je zonden? In Spreuken 5 staat de klacht van iemand die niet luisterde. Hij schreeuwt in de ellende:

‘Waarom heb ik wat mij is geleerd verworpen? Elke waarschuwing heb ik veracht’.²

Dat is de klacht in de hel.

Christus gebruikt harde woorden zijn om ons te laten schrikken, om ons te lokken, om ons naar Zich toe te halen.

“Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.”³

Hij zoekt contact om altijd samen te zijn... Hij verlangt er nog meer naar dan wij.

Zijn liefde spreekt als Hij troost, maar ook als Hij dreigt.

LEZEN: Openbaring 3:14-21

Ds. H. Drost is predikant van de Gereformeerde Kerk te Houten

- 1 Openbaring 3 vers 19a
- 2 Spreuken 5 vers 12
- 3 Openbaring 3 vers 20b

De zonde achter de zonde

wandelen met God

Maar al te gemakkelijk kunnen Gods geboden een eigen leven gaan leiden. In een vermaning, in de opvoeding, in een preek, of ook in persoonlijke strijd. Wat allemaal niet mag, en hoe het wel zou moeten, kan strak worden geformuleerd, voor een ander of voor jezelf. Zo dat het helemaal waar is, maar zonder enig houvast.

B. Luiten ■

Houvast

Een signaal dat houvast ontbreekt kan zijn, dat je blijft zitten met (uiterst) negatieve gevoelens. Omdat de norm niet haalbaar zou zijn, omdat je geen kans ziet verbetering aan te brengen. Dan lijkt de wet van God vierkant tegenover je te staan, geen steunpunt maar een permanente dreiging.

Als ik het zo zeg, wordt meteen duidelijk waar het aan schort. De vermaning wordt dan kenmerkend geformuleerd op een manier, dat de mens (groot of klein) wordt *teruggeworpen op zichzelf*. Dat lijkt heel vanzelfsprekend, de wet moeten wij toch volbrengen? En toch is het een ernstige dwaling. Want als God aan het woord is, ontvang je *kracht tot behoud*. Dat is zelfs in de wet zo, in ieder gebod. Alles wat God zegt, wil Hij waarmaken, in het leven van zijn kinderen. Dat je daarbij wordt ingeschakeld, is logisch: het is jouw leven. Maar dat betekent niet, dat je het alleen zou moeten doen, teruggeworpen op jezelf.

Volgorde

Belangrijk is de volgorde in de wet. Van jong af zijn we erop gewezen, dat God eerst zegt dat Hij zijn volk uit Egypte heeft geleid. Een zeer terechte onderwijzing. Het heil begint niet aan onze kant.

Het is evenwel de vraag, of deze benadering voldoende doorwerkt in ons leven met God. Immers, ook vanuit de goede volgorde kan nog gezegd worden, dat je hopeloos tekort schiet in dankbaarheid. En zegt een ander het niet, dan bedenk je het zelf wel. Dan kom je vanuit het goede begin van de wet uiteindelijk toch weer uit bij jezelf, om diep in je hart daarmee vast te zitten.

Daarom zal het nodig zijn, dat we leren zien dat het uitgangspunt van de wet *doorwerkt in ieder gebod*.

Andere goden overbodig

Neem bijvoorbeeld het eerste gebod, 'geen andere goden voor mijn aangezicht'. Hier struikelen we allemaal. Ieder van ons heeft (van tijd tot tijd) begeerten en doelen, die het hart meer vervullen dan de verbondenheid met God. Keer op keer wordt Hij daardoor van de centrale plaats gezet, soms zelfs helemaal naar de zijlijn verwezen, naar het reservebankje voor tijden dat we geblesseerd zijn.

Als je tegen die zonde een eenzame strijd begint, zul je die bij voorbaat verliezen. En dan heb ik nog niet eens de ergere gevallen genoemd, de verslavingen en zo. Daar kom je dan helemaal nooit meer van af. Waarom niet? Omdat je per gebod toch bij jezelf begint. Sinds wanneer kan een mens zichzelf verlossen van het kwaad?

Heel anders wordt het echter, als je je afvraagt waarom God eigenlijk de afgoden verbiedt.

Dan kom je al snel op de gedachte, dat Hij dat doet om Zelf alles voor ons te betekenen. Alles wat je kunt verzinnen is in Hem, Jezus heeft ervoor betaald, en zo komt het naar je toe. Wil je rijk worden, is geld je idool? Maar je kunt nooit rijker worden dan je in Christus bent: de hele wereld staat in Hem *op jouw naam*. Wat wou je daaraan toevoegen? Wat zou je *buiten God om* begeren, als het *in Hem* naar je toekomt? En zo is het ook met de liefde, de aandacht, enz. Voor menigeen staat dat ergens bovenaan, verboden wegen worden niet geschuwd als de verleiding sterk is. Eindeloze mislukking is het gevolg. Totdat je bedenkt, dat je van God meer liefde krijgt dan je ooit van een ander kunt ontvangen. Wanneer je Hem leert kennen, ontdek je dat zelfs je liefde tot jezelf door Hem wordt overtroffen. Enzovoorts. Zo komen we op het goede spoor naar de geboden toe. De sleutel tot het verstaan is, dat God alle afgoden *overbodig* maakt voordat Hij ze verbiedt. Op die manier, en op die manier alleen, zijn ze succesvol te bestrijden. Niet uit jezelf, maar uit God. Sterker nog: dan ga je zelf de geboden ook *willen*, omdat je kiest voor God,

om alles van Hem te verwachten. In ieder gebod gaat het om de ruimte voor Hem in je leven, krijgt Hij die of krijgt Hij die niet?

De eigenlijke zonde

Zo is in te zien, dat de eigenlijke zonde altijd dieper zit dan de waarneembare overtreding. Je kunt iemand zien stelen, of betrappen op een leugen. Iets subtieler: je merkt dat iemand materialistisch denkt, of van een roddeltje niet vies is. Daar kun je wat van zeggen, en dat zal dan wel terecht zijn.

Maar in feite gaat het om de vraag: *wie is God in jouw leven?*

Maakt Hij je niet rijk genoeg? Ben je er niet tevreden mee? Wil je er op je eigen manier aan toevoegen?

Heeft Hij je ooit bedrogen of belasterd? Waar ben je dan zelf in vredesnaam mee bezig?!

Ziedaar de zonde achter de zonde: je zet God opzij, je waardeert Hem niet en je vertrouwt je niet echt aan Hem toe. Je zet Jezus opzij, je weigert de doorwerking van zijn liefde in je handel en wandel. En je stelt je op tegenover de Heilige Geest, met je eigenwijsheid; je zult zelf wel uitmaken wat goed of kwaad is.

Oppervlakkig

Eigenlijk is het dus erg oppervlakkig, als de geboden *sec* gepredikt zouden worden. Toch zijn er wel mensen die dat graag horen, want het is tevens erg overzichtelijk. De paaltjes langs de weg worden dan recht de grond in geslagen, en zo weet ieder waar hij of zij aan toe is.

Erg helder, ja zo lijkt het. Alleen jammer dat dit met *verlossing* weinig meer te maken heeft. Integendeel, je kweekt hierdoor een wettische, veroordelende en vooral oppervlakkige sfeer. En dat is in feite helemaal niet helder, want juist datgene waar alles om draait gaat zo de mist in. Met alle gevolgen van dien.

Jezus centraal

Als je de zonde achter de zonde ontdekt, gaan je ogen open voor de ernst ervan. Je overtreedt geen formele regels, maar je staat Iemand op zijn hart.

Tegelijk ben je dan samen met Hem, die je nooit het bos in zal sturen wanneer je schrikt van je eigen overtreding. Hij heeft je lief. Laatst hoorde ik iemand zeggen: 'als ik de geboden niet houd, ga ik verloren'. Het gevolg zag hij levensgroot: nooit God ontmoeten... vreselijk!

Maar is dat alles?

Betekent dit ook niet iets voor God?

Ja natuurlijk, als je op die manier leeft, raakt Hij *jou* kwijt... vreselijk!

Hij zal er alles aan doen om je te behouden, voor jou en Zichzelf. In ieder woord komt Hij naar je toe. In elk gebod grijpt zijn hand je vast, om je overeind te helpen. De wet is doortrokken van zijn liefde.

Zo kan een goddelijk gebod nooit een eigen leven gaan leiden. Je mag eerst naar Jezus toe, en dan, *in zijn hand*, ontvang je de wet.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
Drs. K. de Vries, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,50 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 130,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

Een goed rapport

Terugblik op de onderwijsvisitatie van 2005

aan de broederweg

Op 10 juni jl. vond in Kampen het eerste universiteitsberaad plaats. Tijdens die bijeenkomst werd onder andere teruggeblikt op de onderwijsvisitatie die in 2005 had plaats gevonden. De positieve uitslag van de visitatie was een duidelijke opsteker voor de universiteit. Die uitslag is van groot belang voor de bezinning op de vraag of de Theologische Universiteit moet blijven voldoen aan de eisen die de overheid aan universiteiten stelt.

G. Kwakkel ■

Verkenningcommissie Godgeleerdheid

In 1975 werd de Theologische Universiteit in Kampen door de overheid aangewezen als instelling van wetenschappelijk theologisch onderwijs. Daarmee was de overheidserkenning van de diploma's niet alleen verworven, maar ook voor langere tijd veilig gesteld. Uiteraard kon een aangewezen instelling niet maar doen wat zij wilde. Maar de overheid voerde na de toekenning van de aanwijzing geen opzettelijke toetsing van de kwaliteit van de instelling meer uit. Eigenlijk gold de regel: eenmaal erkend, altijd erkend. Dat is inmiddels drastisch veranderd. De eerste stap in een andere richting werd gezet aan het einde van 'de jaren 80'. De minister van onderwijs zette toen een Verkenningcommissie Godgeleerdheid aan het werk. Deze commissie moest alle door de overheid bekostigde theologische faculteiten in Nederland beoordelen. Op de achtergrond hiervan stond een streven naar bezuiniging en efficiënter werken. Er leken meer theologische faculteiten te zijn dan nodig was. Ook was het de vraag of dat grote aantal niet een bedreiging was voor de kwaliteit van het werk aan de instellingen, in onderzoek en onderwijs.

De Verkenningcommissie staat nog steeds bekend als 'de commissie Oberman', naar de naam van de man die niet de voorzitter van de commissie was, maar wel het meest spraakmakende lid: Prof. Dr. H.A. Oberman. Hij was van mening dat de Verkenningcommissie ook de Theologische Universiteit van de Gereformeerde Kerken (vrijg.) in Kampen in haar onderzoek zou moeten betrekken. Hier zaten overigens absoluut geen kwade bedoelingen achter. Oberman droeg onze instelling juist een warm hart toe.

Als niet bekostigde instelling was 'Kampen-Broederweg' niet verplicht aan het onderzoek mee te doen. Wij hadden, als wij dat per se wil-

den, de commissie de toegang kunnen weigeren. Maar daartoe leek geen gegronde reden te bestaan. Dus kwam de Verkenningcommissie bij ons langs en betrok onze universiteit in haar rapport.

In haar rapport uitte de Verkenningcommissie niet mis te verstane kritiek op de Theologische Universiteit. Met name hekelde zij het feit dat een groot aantal docenten in vaste dienst niet de doctorstitel had. Ook legde zij er de vinger bij, dat de docenten vrijwel alleen voor de eigen achterban schreven. De docenten dienden wel predikanten en kerkleden met de resultaten van hun onderzoek, maar zochten veel te weinig het gesprek met hun vakgenoten, door te publiceren in wetenschappelijke series en tijdschriften.

De kritiek van de Verkenningcommissie maakte in elk geval eens te meer duidelijk, dat het aantal gepromoveerde docenten omhoog moest. Dat werd al wel beseft, maar nu konden wij er echt niet meer omheen maatregelen te nemen die dat moesten bevorderen.

Onderwijsvisitatie 1997

De minister van onderwijs was zeer tevreden over de resultaten van het werk van de Verkenningcommissie. Daarom besloot hij, dat alle universiteiten en faculteiten voortaan eens in de zoveel jaar bezocht en beoordeeld moesten worden. Daarbij zou afzonderlijk gekeken worden naar onderwijs en naar onderzoek. Met andere woorden: er zouden twee soorten visitaties plaatsvinden, namelijk onderwijsvisitaties en onderzoeksvisitatie.

Als niet bekostigde instelling was Kampen-Broederweg nog steeds niet verplicht daaraan mee te doen. Wij zijn dan ook buiten de onderwijsvisitatie van 1997 en de onderzoeksvisitatie van kort daarna gebleven. Wel hebben wij, toen het rapport van de onderwijsvisitatie verschenen was, het rapport grondig bestudeerd en de normen die de commissie had gehanteerd op ons zelf

toegepast.

De resultaten daarvan logen er niet om. Iedereen kon zien, dat er ingrijpende maatregelen nodig waren, als wij tenminste echt waar wilden maken wat wij altijd al als onze taak gezien hadden: een instelling zijn waar de theologie onderwezen en beoefend wordt op academisch, universitair niveau. Vervolgens werden die maatregelen ook genomen. Bij wijze van voorbeeld noem ik, dat er sindsdien op een veel structurele manier aan gewerkt is, dat zoveel mogelijk docenten de doctorstitel zouden bezitten. Dat heeft resultaat gehad: voor het eerst sinds de Vrijmaking zijn nu alle hoogleraren doctores in hun vakgebied, terwijl ook het aantal gepromoveerde universitair docenten toeneemt. Een ander voorbeeld is de verdere uitbouw van het aio-stelsel, dus de mogelijkheid voor getalenteerde studenten om na hun doctoraal examen als werknemer van de universiteit te werken aan een proefschrift.

Maar je kunt niet alles tegelijk doen. Als je je tijd aan een proefschrift of wetenschappelijk-theologisch artikel besteedt, kun je diezelfde tijd niet besteden aan een spreekbeurt ergens in het land of een artikel voor een kerkelijk tijdschrift. Een neveneffect van de maatregelen was dus, dat er in de afgelopen jaren minder tijd was voor dergelijke spreekbeurten en artikelen. Het voor alle kerkleden zichtbare optreden van de docenten nam af. Het is goed dat eerlijk te constateren en er tegelijk bij te zeggen dat dit de consequentie was van keuzes die al heel lang geleden gemaakt zijn. Wij besloten niet een andere koers te gaan varen. Wij moesten wel besluiten onze tijd anders te gaan verdelen, als wij tenminste echt wilden blijven doen wat wij naar eigen overtuiging altijd al hadden moeten doen.

Overigens zijn er nog wel meer factoren die ertoe geleid hebben, dat er minder tijd is voor zichtbaar optreden in de kerken. Ook het gewone onderwijs aan de studenten vraagt tegenwoordig meer aandacht en tijd dan vroeger, door verandering van onderwijsmethoden, intensievere begeleiding, enzovoort. Daarnaast is het aantal studenten dat zich meldt voor een speciaal studietraject sterk toegenomen. Daardoor moet er veel meer maatwerk geleverd worden. Iedereen kan begrijpen, dat dat een behoorlijke aanslag doet op de tijd van de docenten.

Visitatie en accreditatie verplicht

Aan het einde van 'de jaren 80' deed de Theologische Universiteit vrijwillig en vanaf de zijlijn mee met het onderzoek van de Verkenningcommissie Godgeleerdheid. Na 1997 pasten wij het rapport van de onderwijsvisitatiecommissie op ons zelf toe en namen maatregelen. Tot voor kort had dit hele gebeuren geen enkele invloed op onze erkenning door de overheid en op de geldigheid van onze diploma's. De grote verandering die zich sindsdien voltrokken heeft, is dat dat nu absoluut niet meer het geval is. Op twee belangrijke punten hebben wijzigingen plaats gevonden in het overheidsbeleid en de

wetgeving. De eerste wijziging is, dat geen enkele universiteit of HBO-instelling meer een erkenning voor onbepaalde tijd heeft. Het accreditatiestelsel is ingevoerd. Dit houdt in, dat elke universiteit of hogeschool voor alle opleidingen die zij verzorgt eens in de zes jaar opnieuw erkenning oftewel accreditatie moet aanvragen. Voor die aanvraag is een positief rapport van een onderwijsvisitatiecommissie vereist. Deze verplichting geldt voor alle universiteiten en hogescholen. Het maakt daarbij geen enkel verschil of zij door de overheid bekostigd worden of niet. Dus geldt nu ook voor onze Theologische Universiteit dat wij verplicht zijn eens in de zes jaar mee te doen aan de onderwijsvisitatie. Ook moeten wij net als alle andere universiteiten elke zes jaar opnieuw erkenning van onze opleidingen aanvragen. Of de aanvraag tot overheidsbekostiging, waartoe de generale synode van 2005 besloten heeft, ingewilligd wordt of niet, maakt in dit verband helemaal niets uit. De verplichting om mee te doen in het proces van visitatie en accreditatie blijft in alle gevallen bestaan. De tweede wijziging is dat accreditatie vereist is om diploma's te mogen verstrekken. Voor 1975 verstrekten de Theologische Hogeschool bullen aan kandidaten, doctorandi en doctores zonder dat deze papieren door de overheid erkend waren. Daar was niets mis mee; wij waren niet de enigen die dat deden. Dat mag nu niet meer. Alleen geaccrediteerde instellingen mogen nog

het voor alle kerkleden zichtbare optreden van de docenten nam af

universitaire diploma's verstrekken. Een instelling die dat doet zonder deze vorm van overheidserkenning is strafbaar krachtens de wet. Toen eind 2004/begin 2005 de theologische faculteiten zich opnieuw aan een onderwijsvisitatie moesten onderwerpen, waren wij dus voor het eerst verplicht daaraan mee te doen. Wij hebben daar best wel onder gezucht. Voordat een visitatie plaats vindt, moet er van alles gebeuren. Er moet een gedetailleerde zelfevaluatie geschreven worden en een stapel stukken geproduceerd. Dat kost veel tijd en energie. Ook hangt er aan het bezoek van de visitatiecommissie een prijskaartje dat zo hoog is, dat alle universiteiten erover mopperen. Toch overheerste bij ons de overtuiging dat wij de onderwijsvisitatie positief moesten benaderen. Wij stelden het op prijs met de andere faculteiten vergeleken te worden en in een spiegel te kijken. Wij rekenden erop, dat de visitatie inzichten en adviezen zou opleveren, waarmee wij onze winst kunnen doen. In theorie hadden wij natuurlijk kunnen besluiten niet mee te doen. Dan waren wij uit het accreditatieproces gestapt. Dan moesten wij voortaan verder gaan zonder overheidserkenning. Die weg zijn wij niet ingeslagen. Het belang dat met de accreditatie gemoeid is, was daarvoor naar onze overtuiging te hoog. Van de accreditatie hangt namelijk heel veel af. Wat daarvan voor ons het belangrijkste is, noemde ik al: het recht om

officieel erkende diploma's te mogen geven. Zonder accreditatie verliezen wij niet alleen ons promotierecht, maar ook het recht om mensen te verklaren tot doctorandus, bachelor of master in de theologie. Een ander gevolg van het verliezen of prijsgeven van accreditatie is, dat de studenten geen studiebeurzen van de overheid meer kunnen krijgen. Ook de mogelijkheid om bij de overheid bekostiging voor de universiteit zelf aan te vragen, komt te vervallen. Uiteraard kunnen de kerken daarvoor kiezen; in het verleden hebben wij lang zonder beurzen of bekostiging van de kant van de overheid geleefd. Maar het is wel goed zich te realiseren, dat verlies van accreditatie ingrijpende financiële consequenties voor de kerken kan hebben.

Positieve uitslag

Inmiddels hebben wij de eerste echte onderwijs-visitatie achter de rug. Ik kan ronduit zeggen, dat het verloop daarvan ons alleszins mee gevallen is. Een aantal leden van de visitatiecommissie had een heel andere achtergrond dan de onze. Op bepaalde momenten was dat goed te merken en ook in het rapport van de commissie vind je er de sporen van. Maar de totaalindruk die wij aan de contacten met de commissie overgehouden hebben, is anders. De grondtoon, die eveneens doorklinkt in het rapport, was er een van respect en waardering voor onze eigen identiteit. Verder was het niet zo, dat de normen die de commissie aanlegde zomaar van bovenaf op ons gedropt zijn. De theologische faculteiten zijn zelf betrokken bij het formuleren van het beoordelingskader, dat bij de visitatie van hun opleidingen gebruikt wordt. Zij doen dat via hun gezamenlijk overlegorgaan, DGO. Daarin participeren ook de theologische universiteiten van Apeldoorn en Kampen-Broederweg. Van deze mogelijkheid hebben wij gebruik gemaakt en dat heeft wel degelijk effect gehad. Wij kon-

de grondtoon was er een van respect en waardering voor onze eigen identiteit

den er van tevoren op rekenen dat er geen vreemde eisen aan ons gesteld werden. De beoordelingscriteria waren ons bekend en werden door ons als reëel beschouwd. Aan het einde van de visitatie gaf de commissie al aan, dat wij op een positieve uitslag konden rekenen. Het uiteindelijke resultaat in het rapport overtrof nog onze verwachtingen. Op alle beoordeelde punten scoorden wij voldoende of hoger. Op één punt kregen wij zelfs de kwalificatie 'excellent' mee, namelijk voor ons systeem voor interne kwaliteitszorg (d.w.z.: de procedures waarmee wij de kwaliteit van alles wat er binnen de universiteit gebeurt bewaken en bevorderen). Uiteraard is het, wanneer zo'n rapport binnenkomt, aardig te kijken hoe onze 'scores' zich ver-

houden tot die van de andere theologische universiteiten en faculteiten. Het definitieve rapport van de commissie geeft daarvoor niet zoveel handvatten, omdat er bij de hoofdrubrieken maar twee mogelijkheden zijn: voldoende of onvoldoende. In een eerdere versie kon je bij de hoofdrubrieken ook het predikaat 'goed' verwerven. Op basis van die eerdere versie heb ik een kleine berekening gemaakt. De verrassende uitslag daarvan was, dat onze theologische universiteit in het rijtje van tien instellingen een gedeelde derde plaats had.

Een van de zaken waarover de commissie zich lovend uitliet, heb ik al genoemd: het kwaliteitszorgsysteem. Van de andere punten waarvoor waardering bestond, haal ik hier de volgende naar voren:

- het niveau van het materiaal (tentamenboeken, enz.) dat de studenten moeten bestuderen;
- het niveau van de doctoraalscripties waarmee de studenten afstuderen en de manier waarop deze door de docenten beoordeeld worden;
- de voorzieningen binnen de universiteit; met name de bibliotheek werd geroemd, maar ook over de computers die de studenten ter beschikking staan was men tevreden;
- het beleid van de universiteit om vast te houden aan de eis dat de studenten de bronteksten voor de theologie in de oorspronkelijke taal moeten kunnen lezen; met andere woorden: dat wij, anders dan verschillende andere instellingen, van de studenten grondige kennis van Grieks, Hebreeuws en Latijn blijven vragen;
- het rendement van de opleiding; dat wil zeggen: het percentage studenten dat binnen redelijke tijd de opleiding verlaat met een diploma op zak.

Verbeterpunten

Naast waardering had de commissie kritiek. De kritiek brengt de aanvraag van de accreditatie niet in gevaar. Wel gaat het om punten waarop volgens de commissie in de nabije toekomst verbetering moet plaatsvinden.

Een van de genoemde verbeterpunten betreft het beleid bij de benoeming van docenten. De commissie was van mening, dat de universiteit een opener sollicitatieprocedure moet opstellen. Ook was zij niet tevreden over het aantal vrouwelijke docenten in de staf.

De overige verbeterpunten zou je heel kort zo kunnen samenvatten: u hebt het Bachelor-Master-systeem ingevoerd; neem dat systeem nu ook echt serieus! Concreet dacht men daarbij aan de volgende zaken:

- studenten die de Bachelor- of de Master-opleiding hebben afgerond, moeten meer mogelijkheden krijgen om uit te stromen naar verschillende beroepen en/of vervolgoopleidingen;
- de uitwisseling van studenten, met Nederlandse of buitenlandse Bachelor- of Master-opleidingen, moet geïntensiveerd worden;
- er moet meer aandacht besteed worden aan sociale wetenschappen en godsdienstwetenschap;

- in de opleiding moeten meer mogelijkheden tot differentiatie en eigen keuzes door de studenten worden aangebracht;
- er moet meer werk gemaakt worden van het aanleren van wetenschappelijke methodiek door de studenten; ook het trainen van hun vaardigheden om gebruik te maken van andere vakgebieden (interdisciplinair) moet meer aandacht krijgen.

Verwerking van de resultaten

Na het bekend worden van het rapport is door onderwijscoördinator Drs. R.T. te Velde direct een concept voor een plan van aanpak geformuleerd. In de komende tijd zal dat verder besproken, vastgesteld en vervolgens uitgevoerd moeten worden. Voor alle duidelijkheid: dit komt er niet op neer, dat de Theologische Universiteit alle aanbevelingen van de commissie slaafs gaat uitvoeren. De kanttekeningen van de commissie en zeker ook de kritiek en de verbeteringssuggesties zullen serieus overwogen worden. Maar daarbij maken wij wel onze eigen afweging. Bij elk punt wordt de vraag gesteld, in hoeverre realisering van het verbeterpunt naar onze eigen overtuiging bijdraagt aan het verwezenlijken van de doelstelling van de universiteit. Als het afbreuk doet aan het doel dat wij ons gesteld hebben, wordt het niet doorgevoerd. Uiteraard moeten wij dan wel zorgen, dat wij bij de volgende visitatie dergelijke beslissingen op een overtuigende manier kunnen verantwoorden. Zo valt bijvoorbeeld vrij eenvoudig uit te leggen, waarom de Theologische Universiteit niet meer vrouwelijke docenten in de staf heeft. In de regel worden alleen mannen met ervaring als predikant benoemd als hoogleraar of docent in de theologische hoofdvakken. De Gereformeerde Kerken kennen nu eenmaal alleen mannelijke predikanten. Overigens werd de visitatiecommissie op haar wenken bediend, door de benoeming van Mw. Drs. J.J. Oosterhuis - den Otter als opvolger van Prof. Drs. J.A. Meijer, enkele maanden nadat de commissie in Kampen geweest was...

Op dit moment kan ik weinig concreets vertellen over wat wij met de aanbevelingen van de commissie gaan doen. Daarover zijn namelijk nog geen beslissingen genomen. Ter illustratie geef ik alleen mijn eigen visie op één van de door de commissie genoemde verbeterpunten, namelijk dat de godsdienstwetenschap meer aandacht moet krijgen.

Hoe kunnen wij daar het beste op reageren? Achter de opmerking van de commissie dat er meer studietijd ingeruimd moet worden voor godsdienstwetenschap kan een andere visie op theologie schuilgaan. Daar zouden wij dan een vrij principieel verhaal tegenover kunnen zetten. Als volgt: wij willen christelijke, gereformeerde theologie bedrijven op basis van het Woord van God en in gebondenheid aan de reformatische belijdenisgeschriften. Wij willen kunnen zeggen "zo zegt de Here". Wij willen niet op een neutrale manier allerlei godsdiensten bestuderen en

met elkaar vergelijken. Niet meer godsdienstwetenschap, maar echte theologie dus.

Toch zou die benadering kortzichtig zijn. De commissie had namelijk een goed argument voor haar pleidooi voor meer aandacht voor de godsdienstwetenschap. Zij wees op de realiteit van het Nederland van nu, waarin de kerken leven en waarin onze afgestudeerden straks moeten werken. Veel meer dan vroeger worden onze predikanten geconfronteerd met niet-christelijke religies. De werkelijkheid van onze maatschappij vereist gewoon dat zij daar meer van weten. Wat er verder ook achter de kritiek van de commissie gezeten kan hebben, ook onze eigen doelstelling verplicht ons hier serieus aandacht aan te besteden.

Tot zover dit voorbeeld. Hopelijk laat het zien hoe je aan je eigen roeping kunt vasthouden en tegelijk zo serieus mogelijk omgaan met de kritiek van visitatiecommissie.

daarbij maken wij wel onze eigen afweging

Evaluatieopdracht van Zuidhorn

In 2002 droeg de generale synode van Zuidhorn aan de Theologische Universiteit op na de onderwijsvisitatie de balans op te maken ten aanzien van de vraag of de universiteit aan de eisen die de overheid stelt, moet willen blijven voldoen. Uiteraard kon die opdracht niet uitgevoerd worden, voordat het officiële rapport van de onderwijsvisitatie verschenen was.

De door Zuidhorn gevraagde evaluatie zal binnenkort plaatsvinden. Op dit moment wil ik toch reeds als mijn persoonlijke mening naar voren brengen, dat er geen enkel bezwaar tegen is om te blijven bij de wil om aan de overheidseisen te voldoen. Sterker nog, het verdient duidelijk aanbeveling niet tot koerswijziging over te gaan maar door te werken in de lijn die reeds lang geleden gekozen is. Namelijk, zolang mogelijk ons best te doen voor het voortbestaan van een eigen kerkelijke en tegelijk volwaardige theologische universiteit. Een universiteit waaraan niet alleen de toekomstige predikanten een zo goed mogelijke opleiding krijgen, maar die ook anderen kan dienen met de door haar verstrekte diploma's en met haar onderzoek. De positieve uitslag van de onderwijsvisitatie betekent een aanmoediging om op die manier door te gaan.

Wat er in de toekomst gaat gebeuren en welke eisen de overheid dan misschien gaat stellen, weet geen mens. De enige die de toekomst overziet, is onze God. Wat wij weten, is dat wij op onze plaats onze verantwoordelijkheid zo goed mogelijk moeten nakomen. Daarbij mogen wij vertrouwen op zijn onmisbare hulp.

Prof. Dr. G. Kwakkel is rector van de Theologische Universiteit te Kampen.

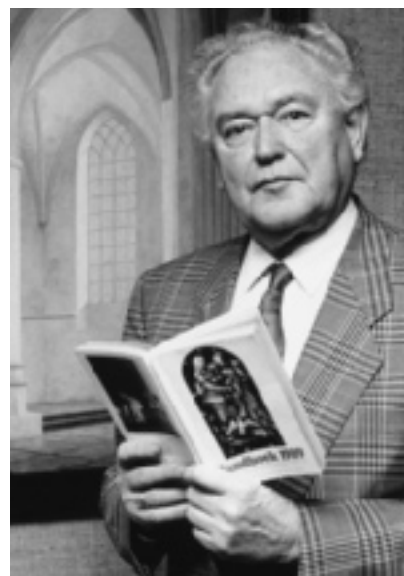
In memoriam

dr. W.G. de Vries (1926-2006)

Op 28 juli 2006 is dr. W.G. de Vries overleden, op de leeftijd van 79 jaar. Op 2 augustus werd hij in zijn woonplaats Zwolle begraven, na een rouwsamenkomst in de Plantagekerk. Ook al vond de begrafenis plaats midden in de vakantietijd, toch waren er vele aanwezigen. De Vries was dan ook een markante persoonlijkheid binnen de Gereformeerde Kerken.

Persoonlijk heb ik hem voor het eerst wat beter leren kennen toen ik in 1968 in Groningen ging studeren. Hij was toen predikant in Helpman en gaf leiding aan een filosofie-dispuut van de Gereformeerde Studenten Vereniging. Dominee De Vries had er slag van om met studenten om te gaan. Op een plezierige, deskundige manier wijdde hij ons in in de beginselen van de wijsbegeerte. Aan de ene kant heel zakelijk: het ging om de inhoud, en niet om allerlei stichtelijkheden daar omheen. Aan de andere kant persoonlijk betrokken: hij kende ons en was geïnteresseerd in ons wel en wee. Intensief heb ik hem meegemaakt op de lange Generale Synode van Heemse 1984-1985. De Vries was scriba van die synode. Ik heb toen bewondering gekregen voor zijn bestuurlijke gaven. Ook hier bleek de kracht van zijn zakelijke benadering. Hij wist snel knopen door te hakken, hield de hoofdlijnen in de gaten en had zijn eigen administratie uitstekend op orde. Ook als preses van de Generale Synode van Leeuwarden 1990 heeft hij met deze gaven de kerken gediend. Toen had hij al een lange periode achter de rug, waarin hij zich als een leidinggevende figuur in onze kerken had geprofileerd: voorzitter van de mannenbond, gepromoveerd in de theologie in 1974 (*Calvinisten op de tweesprong*), met vele publicaties op ethisch en kerkhistorisch gebied op zijn naam, redacteur van het *Handboek* en last but not least redacteur van *De Reformatie*. In 1979 trad hij voor het eerst als zodanig op, al schreef hij al veel langer in ons blad. Hij nam de plaats in van zijn naamgenoot, ds. F. de Vries. De laatste was gedurende vele jaren de pers-

schouwer geweest. Ook die taak nam dr. W.G. de Vries van hem over (gedeeltelijk al vanaf 1978). Al de bijna vijftien jaar van zijn redactielidmaatschap bleef hij die taak vervullen. In 1983 werd de kernredactie ingesteld en De Vries ging daarvan deel uitmaken, samen met dr. K. Veling en ds. C.J. Smelik. Daarmee was voor het eerst sinds de jaren 1930 geen Kampen hoogleraar de eerstverantwoordelijke voor *De Reformatie*. Toen Veling in 1987 na zijn benoeming tot hoogleraar filosofie in Kampen terugtrad als eindredacteur, volgde De Vries hem als zodanig op. Hij bleef dat tot hij in april 1994 terugtrad uit de redactie. De Vries was nog maar net redacteur toen hij op 11 augustus 1979 de redevoering publiceerde die prof. dr. K. Schilder precies 35 jaar eerder op de Vrijmakingsvergadering gehouden had. Dat typeerde hem: als schoonzoon van Schilder en beheerder van zijn archief voelde hij zich verantwoordelijk voor zijn erfenis. Vele artikelen in *De Reformatie* getuigden daarvan. Zo bleef er een levende band met de man die ons blad het meest zijn eigen gezicht heeft gegeven. Toen De Vries in 1979 aantrad als redacteur bevonden de Gereformeerde Kerken zich in een ogenschijnlijk rustige periode. De stormen van de jaren 1960 waren voorbij, er was ruimte gekomen voor opbouw van het kerkelijk leven, *De Reformatie* was het enige landelijke kerkelijke blad, dat als zodanig het nodige gezag genoot. Toen hij in 1994 uit de redactie trad, was de situatie heel anders. Er was een veel grotere verscheidenheid ontstaan in de kerken, er waren meerdere bladen gekomen, die ieder hun eigen lezersgroep om zich heen verzamelden, allerlei verworvenhe-

den en overtuigingen uit het verleden stonden ter discussie. Wie die ontwikkelingen overziet, beseft dat De Vries in een moeilijke periode leiding aan ons blad heeft gegeven. Zijn inzet is daarbij steeds geweest op te komen voor het gereformeerde karakter van de kerken. De Vries was allesbehalve een conservatief. Hij was wel met volle overtuiging confessioneel gereformeerd. Daar kwam hij met kracht voor uit en dan kon hij ook scherp zijn. Hij realiseerde zich dat een nieuwe tijd om nieuwe antwoorden kon vragen. Maar hij weigerde te accepteren dat dit ooit een loslaten van gereformeerd erfgoed zou moeten betekenen. Zo was hij een waardig vertegenwoordiger van het motto van *De Reformatie*: het gaat om *ontwikkeling* van het *gereformeerde* leven. Ook als huidige redactie spreken wij onze dankbaarheid uit voor wat De Vries in deze lijn voor ons blad heeft betekend.

Wij dragen mevrouw De Vries en haar kinderen en kleinkinderen op aan de genade van de God en Vader van Jezus Christus, van wiens eeuwig evangelie dr. W.G. de Vries een trouw dienaar is geweest.

Prof. Dr. B. Kamphuis is hoogleraar aan de Theologische Universiteit te Kampen en kernredacteur van dit blad.

Ruimte en grenzen in de puberteit

“Overmatig alcoholgebruik kan leiden tot verslaving, tot risico’s voor de gezondheid en tot sociale problemen. Voor jongeren zijn dat risico’s in het kwadraat omdat alcohol de ontwikkeling van de hersenen negatief beïnvloedt. Het risico op verslaving stijgt naarmate men vroeger begint te drinken. Hoe jonger kinderen flink drinken, hoe groter ook de kans dat ze onveilig vrijen, verkeersongevallen krijgen of bij vechtpartijen betrokken raken.

J.J.D Baas ■

De Nederlandse jeugd drinkt te jong, te veel en te vaak. Gemiddeld beginnen ze rond hun twaalfde te drinken. Meiden hebben de jongens hierbij de laatste jaren ingehaald. Een op de vijf meiden tot vijftien jaar is eens in de maand dronken, bij jongens is dat een op de zes. Jongens drinken vaker elke week. Jongens van zestien tot zeventien jaar die wekelijks drinken (meer dan 60 procent doet dat) drinkt gemiddeld 22 glazen. Meiden in die leeftijds-klasse drinken gemiddeld 16 glazen per week. Dit betekent dat die jongeren aanzienlijk meer drinken dan de 14 glazen die gelden als de maximaal aan te raden weekconsumptie voor volwassenen.”

(Rob Bovens, programmacoördinator van NIGZ-Alcoholvoorlichting in het Nederlands Dagblad van 4 juli 2006).

Situatieschets

In de media worden we regelmatig gewaarschuwd voor het overmatige alcoholgebruik van jongeren. Veel ouders zijn zich waarschijnlijk wel bewust van het probleem, maar zitten toch met de handen in het haar. Getuige de vraag die een ouder stelde bij een lezing over geloofsopvoeding: “Mijn kind drinkt zo veel alcohol. Wat moet ik daar als ouder aan doen?”

De wedervraag was: “Hoe oud is uw kind dan?”

Antwoord: “Veertien jaar”.

“Hoeveel drinkt uw kind per keer?”

“Ik schat zo’n zes à zeven pilsjes per keer.”

“Waar doen ze dat dan?”

“Ze zitten op een school in de grote stad, hier zo’n twintig kilometer van-

daan. Als ze eerder uit zijn, en vooral op vrijdagen, na het laatste lesuur, gaan ze in de stad met elkaar ‘wat drinken’.”

“En u vindt dat goed?” werd aan de ouder gevraagd.

“Nee, natuurlijk niet.”

“Maar u bent toch zijn vader of moeder?”

“Als ik er met mijn kind over praat, zegt hij, dat zijn vrienden het allemaal wel mogen.”

“En hebt u het er met de ouders van die vrienden ook over gehad? Wellicht zeggen die vrienden hetzelfde over uw kind.”

“Nee, ik heb ze daar nog niet over gesproken.”

Herkenbaar?

Waarschijnlijk een situatie waar veel ouders van opgroeiende jongeren zich in kunnen herkennen. Het lijkt een probleem van deze tijd te zijn: het alcoholgebruik van onze jongeren. Als je kind van vijftien een feestje organiseert vanwege zijn verjaardag, en je weigert daar als ouder alcohol voor in te kopen, dan zijn er kinderen die het feestje dan maar liever afblazen. Ze kunnen je daarbij als ouder stevig onder druk zetten: “Wat een achterlijke, ouderwetse en kinderachtige ouders zijn jullie. Voor mij hoeft het feestje al niet meer.”

Jij denkt bij jezelf dan misschien dat je je kind dan ernstig te kort hebt gedaan. Dat je je kind van je afduwt. Maar niets is minder juist dan die conclusie. Daarover later meer. Het komt ook tegenwoordig ook steeds vaker voor dat kinderen ‘wat later’ op het feestje van jouw zoon of

dochter komen. Ze stappen doodleuk met een bijna leeg flesje ‘Breezer’ om half twaalf bij je binnen, ze ‘moesten’ zich thuis of ergens anders eerst wat indrinken.

In een eerder artikel is ook al eens gewezen op onze zogenaamde ‘kerksoos’-feesten. Wie bepaalt daar de maat van de alcohol? Waarom is daar vaak zo moeilijk de hand aan te houden? Waarom hebben de jongeren daar liever geen barbekeer door ouders?

Waar zijn onze jongeren op de vrijdag- en zaterdagavonden? Zijn ze niet het meest in allerlei uitgaansgelegenheden te vinden?

De overheid overweegt om stappen te ondernemen dat alcohol pas op 25-jarige leeftijd kan worden gekocht. Wordt het niet tijd dat ook binnen de kerk de alarmklok geluid gaat worden op dit gebied? Dat we aan de slag gaan om een proces, dat al haast niet meer te stuiten lijkt, nu eens echt gaan aanpakken?

Achtergrond

We moeten vooraf eerst een andere vraag beantwoord zien te krijgen: Hebben we alleen te maken met probleemgedrag bij jongeren inzake het gebruik van alcohol, of is het slechts een symptoom van een dieper liggend opvoedingsprobleem? Om een paar voorbeelden te noemen: hoe staat het er bijvoorbeeld voor met het gedrag van jongeren op seksueel terrein? Is daar niet eenzelfde tendens te ontdekken? De trend dat het lijkt alsof ouders hun puber niet meer durven of kunnen aanspreken op hun gedrag. Jongeren die het de gewoonste zaak

van de wereld zijn gaan vinden om met elkaar in bed te duiken na een eerste kennismaking? Geslachtsgemeenschap met je goede vriend/vriendin lijkt, volgens onderzoeken, steeds meer gemeengoed te zijn geworden. De leeftijd waarop jongens en meisjes met elkaar voor het eerst geslachtsgemeenschap hebben is de laatste decennia aanzienlijk gedaald. Ongehuwd samenwonen van stellen, wie spreekt ze daar nog op aan?

Welke plaats heeft seksualiteit in de gesprekken met onze jongeren?

Wordt er nog echt gesproken met de kinderen die aan je zorgen zijn toevertrouwd? De signalen die hierover opgevangen worden stemmen niet bepaald gerust.

In dit artikel zal het met name gaan over de pedagogische aanpak van het omgaan van jongeren met alcohol. Van hieruit zijn voor de lezer wellicht lijnen te trekken naar de aanpak van andere opvoedingszaken, waar je in de puberteit van je kind tegenop kunt lopen.

Aanpak

Als je iets wilt aanpakken, zul je eerst moeten weten met wie of wat je te maken hebt. Anders wordt het een gevecht tegen windmolens. Een strijd voeren zonder je berekeningen te maken, lijkt bij voorbaat al verloren. Zo moet je bijvoorbeeld in elk geval al weten waar jouw kracht ligt. Vervolgens moet je er goed van op de hoogte zijn hoe je 'tegenpartij' er uit ziet. Wat zijn sterke punten zijn. Daarom willen we in het kader van dit artikel drie aspecten in beeld brengen: de jongeren, de opvoeders en de alcohol zelf.

Tenslotte kunnen we bekijken welke strategie mogelijk kansen biedt.

Anders 1?

Zijn de jongeren van vandaag echt zo anders dan wij vroeger waren? Je hoort dat wel vaak zeggen. Maar is de zin: 'die jeugd van tegenwoordig', niet een zin van alle tijden?

De jeugd van tegenwoordig is niet anders dan de jeugd van, om maar iets te noemen, vijftig jaar geleden. Nog steeds bestaat de jeugd uit twee 'soorten': jongens en meisjes. Ze hebben te maken met nog steeds dezelfde ontwikkelingsfasen. Hun lichamelijke uitgroei loopt nog via dezelfde processen als toen. Zo hebben ze bijvoorbeeld ook nog steeds

de behoefte ergens bij te willen horen, en daar hebben ze best wat voor over.

Toch zijn we geneigd de jongeren anders te vinden dan toen wijzelf jong waren. Ze zijn b.v. mondiger, ze kunnen beter omgaan met de moderne media, ze hebben meer geld te besteden, ze lijken zelfstandiger en eerder volwassen.

Op zichzelf allemaal wel terechte constatering. Maar je zou je daarbij kunnen afvragen: zijn de jongeren zoveel veranderd, of zijn ze anders opgevoed? Kun je ook zeggen: ze zijn opgegroeid onder totaal andere omstandigheden. Dus hun omgeving is veranderd. En daar hebben zij zich alleen maar aan aangepast. Want je kunt zeggen wat je wilt, maar de wereld om jongeren heen is een andere dan die waarin de ouders opgegroeid zijn. Via internet is de wereld een stuk kleiner geworden. De tv brengt via talloze netten de wereld in beeld. En hoeveel tijd brengen onze jongeren niet achter een beeldscherm door? Je hoort er nauwelijks bij als je geen mobieltje hebt, en laat hem vooral dag en nacht(!) aanstaan. Want je moet toch zeker altijd bereikbaar zijn.

En jongeren hebben vaak -naar verhouding- veel geld vrij te besteden. Een folderwijk, of vakken vullen bij een supermarkt in de buurt vult je bankrekening steeds weer aan. En van dat geld moet je leven. Daar heb je het toch voor gekregen? Sparen is duf. Wat leren ze daarbij van jouw geldbesteding? Weten ze wat jouw motieven zijn om geld al dan niet uit te geven?

Anders 2?

Hoe zit het eigenlijk met de ouders van die jongeren? Ook die ouders zijn vaders en moeders gebleven. In onze tijd hebben overigens veel meer kinderen te maken met onvolledige gezinnen. Alleen een moeder in veel gevallen. Toename van het aantal echtscheidingen is de kerkdeuren helaas niet voorbijgegaan. En dat aspect mist zijn uitwerking niet in de leefwereld van de jongeren van vandaag.

Daarbij komt dat onze maatschappij is geëvolueerd naar een steeds individualistischer patroon. Ieder voor zich. Waar opvoeden eerder meer gezamenlijk in leefgemeenschappen werd gedaan, en er daardoor meer op elkaar toegezien werd hoe je dat deed, moet iedereen het nu zelf

maar uitzoeken. En met name dat laatste maakt mensen erg onzeker. Vooral richting opgroeiende jeugd weten veel ouders niet meer hoe ze het aan moeten pakken. Mag je je kinderen nog wel aanpakken? Hoeveel ruimte mag je ze geven? Kun je ze nog wel grenzen opleggen? Ze willen toch zo graag volwassen zijn? Het gevaar bestaat dat veel ouders hun kinderen veel te vroeg als volwassenen zijn gaan beschouwen. Daardoor mogen kinderen op jonge leeftijd al helemaal zelf bepalen wat ze willen. "Ze komen er met vallen en opstaan dan vanzelf wel achter wat fout en wat goed is."

De wereld van de ouders is dus, net zoals die van hun kinderen, veranderd. Die veranderde mentaliteit om je heen vraagt een aangepaste aanpak. Je kunt niet de sjablonen van vroeger over deze tijd heen plakken en dan komt het allemaal vanzelf wel goed.

Richting

We constateerden al dat veel ouders zich tegenwoordig onzeker voelen. Ze hebben het idee dat zij er alleen voor staan. Ze denken dat het probleem dat zij ervaren met de opvoeding alleen in hun gezin voorkomt en ze schamen zich daarvoor. Ze staan niet stevig in hun opvoedingschoenen. Daarbij komt dat de moderne mens zich veelal laat leiden door zijn gevoel. En dat gevoel is weer sterk gekoppeld aan je zelfbeeld. Dat zelfbeeld van mensen vraagt vooral om bevestiging. "Zeg me of ik het zo goed doe." Met aan de andere kant: "Bemoei je niet met mijn zaken."

Ouders zoeken de bevestiging voor een deel in de weg van het aardig gevonden willen worden door hun kind. En daardoor laat men zich dan in belangrijke mate leiden bij de keuzes in de opvoeding. Ben ik een 'toffe' ouder is dan in de plaats gekomen van de vraag: ben ik een goede ouder?

Laat een ding duidelijk zijn: het doel van de opvoeding is niet dat je kinderen je aardig zullen vinden. (Tussen haakjes: dat geldt dan overigens in gelijke mate voor kerkenraden bij het vaststellen van hun jeugdbeleid) Als je daar bovengaan wilt stijgen zul je als opvoeder eerst zelf voldoende in evenwicht moeten zijn. Je zult je heel bewust moeten zijn van het doel van je leven. Met als directe vervolgvraag: met welk doel heeft God

de kinderen aan mij toevertrouwd? Dat evenwicht kun je opbouwen en uitbouwen door te werken aan je relatie met God. Opvoeder zijn begint bij een leven bij en uit zijn Woord. Dat geeft houvast, het helpt je om je leven richting te geven. En dat geeft je ook inzicht in het doel dat Hij heeft met je kinderen.

Het boek Spreuken levert daarbij veel mooie uitspraken:

Spr. 13: 14, 24 De lessen van een wijze zijn een bron van leven, ze laten je ontkomen aan de strikken van de dood.

Wie zijn zoon de stok onthoudt, haat hem, wie hem liefheeft tuchtigt hem.

Spr. 14: 26 Ontzag voor de HEER geeft een krachtig vertrouwen, het biedt je kinderen een schuilplaats.

Spr. 22: 6 Leer een kind van jongsaf aan de juiste weg, en het zal er niet van afwijken wanneer het oud geworden is.

Betrokken

Ouder-zijn betekent juist in deze tijd niet een toezichhoudende rol op afstand, maar een actief en betrokken partnerschap. Het vraagt je inzet en je tijd. Toen je kind nog jong was, was je vooral bezig het levend en gezond te houden. Nu je kind uitgroeit, blijft dat doel wel hetzelfde maar ga je nog een paar slagen dieper: je werkt actief aan de versterking van de persoonlijkheidsvorming. Je behandelt je kind wel steeds meer als een volwassene, maar in de wetenschap dat je kind het nog niet is!

Als het uiteindelijke doel van de opvoeding is, dat je kind een gezond zelfstandig leven kan leiden in dienst van God, ben je op de goede weg. Al zal de inhoud van dat begrip 'gezond zelfstandig leven' nog wel helder in beeld moeten komen.

De alcohol

Stel, je kind van vijftien komt thuis en is zo eerlijk om te zeggen: "Ik heb vanmiddag met mijn vrienden een pilsje gedronken." Hoe zou jij reageren?

En als datzelfde kind een week later zegt: "Ma, ik heb vanmiddag een jointje gehad." Hoe is je reactie dan? Ik verwacht dat je op de tweede uitspraak veel heftiger zult reageren. Weet je ook waarom? Waarschijnlijk heeft het te maken met het feit dat je achter de laatste uitspraak een vreselijke wereld van drugsverslaving, junkies en misdaad ziet opdoemen. Maar is het gevaar van alcoholversla-

ving dan zoveel minder? Er zijn nu al (te) veel mensen op jonge leeftijd alcoholist. Bovendien is er in de heren van jongeren tot een jaar of zeventien nog zoveel in ontwikkeling. En alcohol is veel schadelijker voor die ontwikkeling dan de meeste drugs. Schade die alcohol daarbij

aan kan richten is onherstelbaar.

Kortom; drinken van alcohol zou zeker tot het zeventiende levensjaar verboden moeten zijn. Het kan een vernietigende werking hebben.

Maar ook op latere leeftijd is het leren beheersen van alcoholgebruik op zijn plaats. Ook voor de opvoeder zelf. Hoe zijn wij de jongeren ten voorbeeld?

Zijn we misschien milder tegenover het drinken van alcohol door jongeren, omdat we zelf ook gebruiker zijn? Het spreukenboek geeft ons ook daarin inzicht: Spr. 23: 31 e.v. *Laat je niet verleiden door de glans van de wijn, wanneer hij fonkelt in de beker. Hij glijdt zo makkelijk over de tong, maar later bijt hij als een slang, spuit hij gif als een adder, dan zie je vreemde dingen...*

Wat me opvalt bij christenen in veel andere landen is dat het alcoholgebruik daar taboe is. "Dat doe je (net zoals roken, trouwens) toch niet als christen?"

Kun jij je alcohol laten staan?

Of zit je er ook al te veel aan vast? Moeilijk hé? Een test voor de christelijke opvoeder? Als je er nu levens mee kunt redden? En dat je dat door je onthoudingsgedrag kunt bereiken, staat buiten discussie. Wat houd je dan nog tegen?

Strategie

We komen bij het laatste punt. Hoe kun je dit nu aanpakken in je opvoeding? Vooropgesteld moet worden dat iedere opvoedingssituatie anders is. Daarom kan van een voor iedere ouder geldend strategisch plan geen sprake zijn. Iedere ouder is anders en ieder kind heeft zijn uniciteit. Toch zijn een aantal algemene lijnen uit te zetten:

1. Elke opvoedingssituatie begint met het kijken naar jezelf. Neem daarom even rustig de tijd om de onderstaande vragen voor jezelf te

beantwoorden.

- Wat is jouw mening over alcoholgebruik in het algemeen en voor je zelf in het bijzonder en waarom? Lees je er wel eens iets over, zodat je er gefundeerd met je kind over kun spreken?
- Waarom maak jij je op dit punt

Kun jij je alcohol laten staan? Als je er nu levens mee kunt redden?

zorgen over je kind, of waarom juist niet?

- Hoe is het gesteld met je eigen voorbeeld in dezen? Ben je zelf overtuigd van - in dit geval - het gevaar van alcohol, voor je kind? Vraag je van je kind dingen die je zelf niet doet?
 - Hoeveel tijd neem je voor echt contact (gesprek over wezenlijke dingen) met je kind?
 - Hoe is de relatie met je puber? Hoe werk je er aan? Ben je bereid echt tijd in die relatie te stoppen?
 - Hoe sta je zelf in het leven: waar leef je voor? Durf jij je opvoedkundige maatregelen daaraan ondergeschikt te maken, ook al gaat dat eerst ten koste van een stukje populariteit? Hoe sterk sta je in je schoenen?
2. Vervolgens richten we onze blik op onze jongere:
- Als je kind alcohol gebruikt, weet je ook hoeveel en waarom? (groepsdruk, er bij willen horen?)
 - Wat weet je van je kind als het gaat over zijn vrienden, zijn overtuigingen, de kenmerken van zijn/haar ontwikkelingsfase.
 - Wat kan jouw kind op dit moment werkelijk aan op weg naar de volwassenheid?
 - Wie hebben er allemaal invloed op het leven van je kind? Denk daarbij aan vriendengroep, leraren, tv en internet.
3. Je wilt je kind meer zelfstandigheid geven. Dat betekent tegelijkertijd dat je verantwoording mag vragen. Laat jij je kind regelmatig verantwoording afleggen van zijn omgang met zaken zoals geld, uitgaan, seksualiteit? Een vaste afspraak daarover werkt het beste. Bijvoorbeeld: een kasboek bijhouden, wat jij als ouder regelmatig onder ogen krijgt.
4. Op weg naar die zelfstandigheid ga je met je kind in onderhandeling. En die onderhandeling zal

moeten plaatsvinden op basis van wederzijds respect. Niet via opgelegde decreten. Onderwerpen waarbij het leven gevaar loopt zijn voorlopig niet onderhandelbaar. Andere onderwerpen als: hoe laat thuis? Naar welke feesten ga je? Hoe maak jij gebruik van internet? Hoeveel alcohol gebruik je en waarom?

Beslissingen, afspraken neem je samen op basis van argumenten. En zeker tot zijn 18^e jaar ben jij als ouder uiteindelijk verantwoordelijk. Dus ligt de eindbeslissing bij jou. Communiceer dat ook duidelijk naar je kind.

Een ander aspect dat aandacht verdient: je kind woont bij jou in huis. De regels die daar gelden, blijven ook voor een thuiswonend kind van kracht.

5. Dan nog iets over het beleid van de kerken ten aanzien van de jeugd en de soos. Zouden kerken zich nu nog afzijdig kunnen houden in hun beleid ten aanzien van alcoholgebruik in de soosruimtes waar zij verantwoordelijkheid voor

dragen? En ten aanzien van de jeugd van de kerk is hun verantwoordelijkheid niet minder. Durf je als kerk ook minder populaire maatregelen te nemen? Juist hier wordt duidelijkheid gevraagd. En duidelijkheid schept ook veiligheid. Zou hierin de kerk niet juist voor de overheid uit moeten lopen?

Tenslotte

De ruimte van het artikel is maar beperkt. Een tweetal punten daarom nog kort aangestipt:

- Opvoeden doe je samen is een mooie kreet. Maar maak er ook werk van. Neem contact op met ouders van leeftijdgenoten van je kind. Je zult merken dat ze met dezelfde vragen zitten als jij. Dat alleen al lucht op. Je mag leven in een kerkgemeenschap, en de mensen zijn daar aan elkaar gegeven, om elkaar tot een hand en een voet te zijn.
- Een tweede punt van belang is het gebruik van het bijbellezen en het

gebed in de huiselijke kring. Is het bij jou een formaliteit? Of is dat juist het moment waarop je dieper kunt gaan. Het moment waarbij je ook je kwetsbaarheid als ouder kunt laten merken. Niet: "Ik wil dat jij..." Maar samen met je kind bidden om wijsheid, of God jou wil helpen een goede ouder te zijn, of Hij je kind wil bewaren op zijn levensweg. Je kunt het bidden beperken tot het gebed aan tafel. Maar is het niet veel mooier om bijvoorbeeld na een onderhandeling over: hoe laat moet je thuis zijn? Te zeggen: zullen we de Here vragen om de afspraak te zegenen? Of, als je kind naar een feest gaat met elkaar te bidden om een goed feest?

Dat maakt je misschien kwetsbaar, afhankelijk. Maar het laat ook zien waar het in alle dingen van je leven werkelijk om draait.

Jetze J.D. Baas is regiodirecteur van de Gereformeerde Schoolvereniging Veluweplus.

MOOIE RAMEN

vertrouwd verzekerd

speciale verzekeringen voor kerken, zorginstellingen en monumenten

Je hebt met specialisten te maken.
Dat merk je in alles.

Postbus 500 5240 AM Rosmalen www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

